

Op Kerstmis hoort het donker te zijn. Uit de huizen straalt hier en daar wat licht. Het is nacht en het is koud. Je zet je kraag op, steekt je handen dieper in je zakken, je voetstappen klinken als je hartslag in de verlaten straten en de sfeer is er een van een vreemde stilte. En ieder die op dit late uur nog op pad is, zoals wij hier vanavond (waarom eigenlijk? waarom blijven we niet thuis?), heeft toch ergens een verwachting dat iets onder de sterrenhemel een rimpeling zal vertonen vannacht. Al is het maar voor een moment. Dat het niet voor niets is, dat we leven. Deze wereld van noord tot zuid niet. U niet en ik niet met alles wat we zijn en meemaken. Goed gegaan. Mis gegaan. Kerstmis is tussenruimte. Een haast niet uit te leggen waken in een tussenruimte met de verwachting dat die vervuld mag worden, al is het maar voor even. Alsof ieder breekbaar woord dat we hier zeggen – en er zijn alleen maar breekbare woorden – ook antwoord krijgen kan. Wapenstilstand. En je houdt je adem in. Maar denk je dan dat de wereld er morgen ook maar een greintje anders uit zal zien? Of zullen we even 'dakloos' zijn als vandaag. 'Blijven zwerven, moedeloos en hongerig overal door het land', woorden van de profeet Jesaja(8,21), alsof het gisteren geschreven is- nou ja, de een wat meer, de ander minder. Of is het toch waar dat wie in duisternis gaat, een schitterend licht zien zal(Jes 9,1)? Het 'eigenlijke' licht, dat ieder mens verlicht? De morgen komt, zegt de wachter..Maar nu is het nog duister en daarom zitten we hier ook niet overdag maar in de avond/de nacht en we gaan nog niet slapen. Maar de morgen komt....

En terwijl ik hier zo sta te praten, de tussenruimte van deze nacht in. Mijn woorden zomaar in uw midden leg. Waar haal ik de moed vandaan? (en ik doe het 'in grote vreze', dat kan ik u wel vertellen) leg ik m'n oor te luisteren bij een oud verhaal. Versleten, afgedaan, vreselijk geromantiseerd. Verkeerd begrepen natuurlijk ook. Het verhaal van de geboorte van een kind. Lang, wel 70 jaar na iemands dood opgeschreven door 4 verschillende vertellers. In vier verschillende bewoordingen dat het leven van deze omgebrachte! dode ergens op sloeg. Te bewaren als een van de meest kostbare herinneringen van de mensheid om in elke nacht die onze wereldgeschiedenis of ons eigen leven telt (waar wij verliezen, de dingen anders lopen..) aan elkaar te vertellen. Dat we niet alleen maar verder afdrijven van alles *wat goed was*. Dat God nog stééds gebeurt in mensen. Vreest niet, zegt 't. Zoals toen kán het zijn. Nog!

Alle vier zijn deze verhalen uit de tweede hand. Geen bevalling Geen biografie. Of Maria het zwaar heeft gehad en of die Jozef werkelijk met die geboorte niet had uit te staan – wat ik eerlijk gezegd denk van wel: daar gaat het niet over. Vier pogingen het leven van Jezus te behoeden voor vergetelheid en vooral te zeggen: hier – middenin het leven- gebeurt God. Allemaal, alsof elk woord nog te plat of te menselijk is (al gebeurt het wel in de echte wereld!) zeggen ze: hier gebeurt iets boven alle dingen uit: kind uit god, woord uit god. Engelen aan de hemel.

Wie verzint het? Woord? Welk woord? Het woord dat dag in dag uit oordeelt en monddood maakt, beledigt, afhamer? Waar we liever de mond snoeren of woorden die anderen heilig zijn maar liever verbranden? Een woord als enig mogelijke waarheid om eens flink mee te meppen? Nee, daar allemaal nog bovenuit. Toen wij in de afgelopen weken hier geboorteverhalen lazen uit de bijbel en dan vooral het oude testament, ontdekten wij dat deze eigenlijk allemaal vertellingen zijn van het tweede gezicht. Al was van die kinderen er geen zomaar uit de hemel komen vallen, is het alsof een lied, een dichter door deze verhalen klinkt. Als alles uitzichtloos lijkt, of je oud bent of jong, waar je ook geboren bent: toekomst zal je gegeven worden, vruchtbaar zul je zijn. Aan de verdrukking zal een einde komen. Geboorte, niet als een gegeven aan het begin. Maar ook een mogelijkheid onderweg. Uit niets van niets is het begonnen, zegt de Schrift.

Enkele weken geleden ontving op hoge leeftijd de Britse schrijfster Doris Lessing de Nobelprijs voor de literatuur. Oudste ooit – wel grappig eigenlijk – in bijbelverhalen gebeurt dat ook als het eigenlijk al te laat is - werd zij epica en dichteres genoemd van de vrouwelijke ervaring – al had ze aan het etiket feministisch geloof ik een beetje een hekel – en kreeg zij die prijs omdat zij met scepsis, vuur en visionaire kracht een verdeelde beschaving aan onderzoek wist te onderwerpen. Plaats van de vrouw, homoseksualiteit, een door rassenhaat verdeelde wereld. Macht, onmacht en taboes: zij schreef ervan

met een gepassioneerde betrokkenheid. Omdat zij wegens haar leeftijd de prijs niet persoonlijk in ontvangst kon nemen sprak zij bij monde van haar uitgever haar zorg uit over het *woord*. Groei van het internet, teloorgang van de taal. Wat als wie jaren onderwijs heeft genoten straks niets heeft gelezen? Waar blijft de 'smaak van het verhaal'? Wie zal ze schrijven nog?

Wat een prachtig vak is dát! bleef mij bij: als je een woord geboren kunt laten worden. Tussen zoveel woord dat ons dagelijks onder ogen komt (en wat raakt je van al die woorden echt?): een levend woord van vlees en bloed, uit het hart tot het hart. Dat je ruiken kunt en smaken. Dat ontroeren kan. Dát is iets anders.

Zwangerschap uit Heilige Geest. God die een kind krijgt. Maar toen Doris Lessing haar boek over de apartheid in Rhodesië, waar het overigens in de tussentijd niet veel beter is geworden, de titel gaf: 'het zingende gras' - zou iemand hebben gedacht: die vrouw denkt toch niet dat gras werkelijk zingen kan? Daar klinkt bezieling mee, transformatie, geloof. In Amsterdam Zuid staat een wimpel van staal, die waait! Wat rotsvast staat en onveranderlijk is, kan in beweging komen. Kunstenaarstaal. Verzet. Niet zwichten voor welke tiran of eeuwig gelijk dan ook, van farao tot Nebukadnesar, Hitler en ieder ander harnas dat mensen opnieuw apart zet, ook in je eigen leven. Omdat het licht anders dooft.

Het was over de dagen van keizer Augustus dat 4 vertellers durfden te zeggen: en het licht doofde niet. Het bleef aan. Waar? Niet aan het hof hoor, maar ergens in het wijde veld. Een man uit Nazareth, een dorp, een paar schapen, wat herders.

En, zeggen ze eigenlijk alle vier: dát is het woord van god. Dat het licht niet doofde. En: dat is een verhaal van alle tijden, te beginnen bij het begin! Matteus (1,1) laat het verhaal beginnen helemaal bij Abraham, alsof hij zeggen wil hoe het woord altijd 'bij god' was, zoals Abraham Izaäk aan zijn zijde had - *Zo gaan ze: die beide tezamen*. Ook Marcus' eerste woord 'begin' rijmt op het 'in den beginne'. Bij hem geen kind in een kribbe. Maar een stem uit de hoge die tegen een volwassen mens zegt: 'jij bent mijn geliefde, in wie ik een welbehagen heb' (Mc 1,11). Zoals in den beginne recht uit de hemel: licht! En dan Lucas over 'die vanaf *het begin* ooggetuigen van het woord zijn geweest' (1,2) en dan komt de geboorte. En Johannes – we hebben het gehoord - tot slot zegt het misschien nog het duidelijkst: die mens over wie we hier schrijven, droeg niet alleen het woord *van den beginne*, deed het niet alleen. *Hij wás het*. Het kán in mensen!

Het is zoals in het jodendom de Messias verwacht wordt, maar we eigenlijk ook nooit zonder zijn geweest. Mooi is dat! Het woord dat het goed komt, dat het zin heeft, was en is dus altijd al bij God. Om daarvandaan in beweging te komen. Geboren te worden. Lees het verhaal van Jezus. Zó kan God gebeuren. Op het moment als je 'god' zegt, zei iemand deze week, is God al naar je onderweg. Het hebreeuwse spreken van de bijbel, de taal van de schrift, dat altijd meteen in beweging brengt. Licht en er is licht. God een levend werkwoord.

God bestaat anders, zei mijn filosofiedocent al voor de eerste atheïstische dominee zich gemeld had. Nee, niet als deze tafel, of als deze kerk, niet om te pakken. Maar wel in een verhaal. En dan vooral in dat van de duisternis en de tussenruimte, waar je 't niet verwacht. Waar in het donker nog iets te vinden is van licht. Niet bij de grote schijnwerpers. Een ander soort, dat anders bestaat. Dán zingt het gras! Verhalen die misschien alleen geschreven kunnen worden vanuit de gebrokenheid van de wereld en van het leven. Waar gezocht moet naar woorden om het zo maar eens te zeggen en ze er soms niet zijn. En dan aanroeren, bewegen. Gouden draden naar de hemel.

Eén mens die het anders deed. Die omging met, die ook geboren was uit de gewoonste mensen. In gewoon zo'n groot rijk, zoals er hoeveel geweest zijn? Ach wat? Voor wie de gekwetste mens ertoe deed, de lamme de blinde, de gestigmatiseerde. 'Gewone' mensen moet je misschien zeggen: belastinginners, Martha's en Maria's. Lazarussen. En iedereen die het zo goed wist aan de kant liet staan. God's adem in een mens.

Wie trappelt in jou in jouw eigen leven? In jouw wereld? Welk scheppend woord in ons verlangt gehoord te worden en te gebeuren als een nieuw begin? Deze nacht vertellen we elkaar en we zingen ervan: het is al eens gebeurd. Het kán!

Juut Meijer